

บทคัดย่อ

การศึกษาความเหลื่อมล้ำในเมืองศูนย์กลางได้อภิปรายพหุลักษณะของอาการและสาเหตุแห่งความเหลื่อมล้ำโดยจำเพาะลงในลักษณะเชิงพื้นที่เมืองของบริบทของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าการศึกษาก่อนหน้านี้เกี่ยวกับประเด็นความเหลื่อมล้ำมีอยู่จำกัดมาก กล่าวคือการศึกษาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเพื่อตอบโจทย์การแก้ปัญหาเมืองในมิติต่างๆ มากกว่าจะเป็นการศึกษาเพื่อตอบโจทย์ความเหลื่อมล้ำโดยตรง อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมของผู้วิจัยได้พบอาการและสาเหตุของความเหลื่อมล้ำอันสามารถอนุมานเพื่อเชื่อมโยงให้เห็นสาเหตุและปรากฏการณ์ความเหลื่อมล้ำของเมืองศูนย์กลางภายใต้บริบทของประเทศไทยได้พอสังเขป

เมืองศูนย์กลางหรือเมืองมหานครในบริบทนี้ได้มีวิวัฒนาการการพัฒนาเมืองภายในมาต่อเนื่อง ยาวนาน ในด้านหนึ่งนั้นเมืองศูนย์กลางเป็นภูมิ-เศรษฐกิจที่สัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจและระเบียบโลก (Global City) ในฐานะประตูทางเข้าของระบบทุนเชิงภูมิศาสตร์ (Capital Gateway) ในอีกด้านหนึ่งจากบริบทเฉพาะของประเทศไทยที่การรวมศูนย์เชิงอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจได้ควบแน่นไปกับการพัฒนาและความเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่อย่างกรุงเทพมหานครและขยายตัวออกสู่ปริมณฑล ภาพการณ์นี้ได้ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำต่อคนจนเมืองอย่างมีนัยสำคัญ 4 ประการ ประกอบด้วย 1) ความเหลื่อมล้ำในมิติด้านสิทธิที่จะอยู่ในเมือง ครอบคลุมอาการอันปรากฏออกมาในรูปการเข้าถึงที่ดินและที่อยู่อาศัย สิทธิทางวัฒนธรรมของย่านชุมชนเก่าท่ามกลางกลจักรแห่งทุนที่กระทำต่อพื้นที่กายภาพ-ภูมิศาสตร์เมือง 2) ความเหลื่อมล้ำในมิติด้านการเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจที่การพัฒนาได้เบียดขับช่องทางการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพที่ยึดโยงกับปริมณฑลและพื้นที่สาธารณะอันเป็นทรัพยากรที่ต้นทุนต่ำที่สุดที่ผู้มีรายได้และทุนน้อยจะฉวยใช้ได้ 3) ความเหลื่อมล้ำในมิติอำนาจการบริหารเชิงพื้นที่ในการบริหารจัดการเมืองมหานคร ที่ในด้านหนึ่งโครงสร้างการบริหารพื้นที่ในระดับท้องถิ่นแยกขาดจากกัน การจัดการปัญหาเมืองของแต่ละพื้นที่ปกครองได้สร้างความเหลื่อมล้ำที่กระทำต่อผู้คนในแต่ละพื้นที่ โดยนโยบายการพัฒนาพื้นที่หนึ่งส่งผลกระทบทางลบต่ออีกพื้นที่หนึ่ง และ 4) ความเหลื่อมล้ำในด้านการเข้าถึงและการสร้างอำนาจต่อรองทางการเมือง ได้แก่ การเข้าถึงการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อโครงการและการพัฒนาเมืองขนาดใหญ่อันเป็นนโยบายของรัฐ

Abstract

The urban inequality study in megacities has been thoroughly discussed over causes and symptoms, specifically addressing around the context of Bangkok Extended Metropolitan Region (BEMR). Having been limited by previous studies, rather they underlined at resolving various problems caused by urban development and changes. However, the researchers attempt to briefly elucidate implying inequality causes and consequences within Thailand's megacity circumstance.

Any megacity has inheritably changed overtime. On one hand, it is a geo-economic correlation which fabricates with the international context, termed as 'global city', a capitalism gateway operating upon a terrain of national geography, On the other hand especially in highly-centralized context as in Thailand, it consolidates economic-spatial landscape by pervasively urban sprawl. This situation has generated great impacts to the urban poor residents, addressing at least four issues. First, *the inequality of the rights to the city* associates with land and housing acquisition. Also, it includes cultural rights of place-based neighborhoods which has freely been commoditized and has generated inequality to the local residents from greater market players. Second, it is *the inequality of economic opportunity*. Free market system has disenfranchised the urban poor into a fair economic competition. Hence, the invasion into public spaces, the only spaces being accessible by the poor, reflects the symptoms of urban economic inequality. Third, it is *the inequality amid authoritative power structure of metropolitan management*. The collaged city management has generated urban inequality across local boarder. For instance, a good policy from BMA could generate adverse impacts to nearby municipalities. Forth, *the inequality of political inaccessibility* implies the limit to share and to participate in the urban development process, from decision-making to implementing level.